

МОВНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

УДК 378.46:004

Зоряна Бурковська, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української та іноземних мов Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

МОВНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

У статті виокремлено дидактичні властивості і методичні функції мовних мультимедійних програм, виявлено організаційно-методичні умови формування іноземної комунікативної компетенції на основі використання мовних мультимедійних програм. На основі аналізу науково-педагогічної літератури з інноваційного навчання та освітянської практики розроблений алгоритм використання мовних мультимедійних програм при формуванні іноземної комунікативної компетенції студентів.

Ключові слова: іноземна комунікативна компетенція, інформаційно-комунікаційні технології, мовні мультимедійні програми.

Лит. 6.

Зоряна Бурковская, кандидат педагогических наук, старший преподаватель кафедры украинского и иностранных языков Львовского национального университета ветеринарной медицины и биотехнологий имени С.З. Гжицкого

ЯЗЫКОВЫЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫЕ ПРОГРАММЫ КАК СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ИНОЯЗЫЧНОЙ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТОВ

В статье выделены дидактические свойства и методические функции языковых мультимедийных программ, выявлены организационно-методические условия формирования иноязычной коммуникативной компетенции на основе использования языковых мультимедийных программ. На основе анализа научно-педагогической литературы по инновационному обучению разработан алгоритм использования языковых мультимедийных программ при формировании иноязычной коммуникативной компетенции студентов.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, студент, иностранные языки, иноязычная коммуникативная компетенция, информационно-коммуникационные технологии, языковые мультимедийные программы.

Zoryana Burkovska, Ph.D. (Pedagogy), Senior Lecturer of the Ukrainian Language and Foreign Languages Department Gzhysky Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology

LANGUAGE MULTIMEDIA PROGRAMS AS A MEAN OF FORMATION OF FOREIGN COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS

Didactic properties and functions of language teaching multimedia programs are singled out in this article, it is identified the organizational methodical conditions of formation of foreign communicative competence through the use of language multimedia programs. On an analysis of scientific pedagogical literature of innovative teaching and educational practice it is developed the algorithm of using language multimedia programs while forming foreign language communicative competence of student.

Keywords: institution of higher education, student, foreign languages, foreign language communicative competence, information and communication technologies, language media programs.

Постановка проблеми. Процес модернізації системи вітчизняної вищої освіти спричиняє зміну змісту і структури навчального процесу, підвищення якості та доступності сфери освітніх послуг відповідно до вимог інноваційного соціально-зорієнтованого розвитку країни. Державні галузеві стандарти вищої освіти, в основу яких покладено компетентнісну модель, ставлять до випускників вищої школи нові вимоги, і

передовсім сформованість особистісних і професійних якостей, притаманних спеціалісту з високим рівнем компетентності [1].

Результати засвоєння студентами освітньо-професійних програм повинні відображати не лише готовність, а й здатність до інформаційної діяльності: пошуку інформації і самостійному відбору джерел інформації відповідно до поставлених цілей і завдань; умінню систематизувати інформацію за заданими

МОВНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

ознаками, критично оцінювати й інтерпретувати інформацію; уміти обробляти, зберігати, захищати та передавати інформацію; перетворювати візуальну інформацію у вербальну знакову систему і навпаки; уміти долучати позанавчальну інформацію у процес професійної освіти тощо. Крім цього, студенти повинні демонструвати високий рівень сформованості стійкої мотивації до оволодіння іноземною мовою як елементом загальної і професійної культури, яка сприяє здійсненню міжособистісної, міжкультурної і міжпрофесійної комунікації.

Іншомовна комунікативна компетенція студента нами розглядається як складне, інтегральне особистісне утворення, що уможливорює його здатність комунікувати у процесі іншомовного фахово зорієнтованого спілкування, а також створювати й управляти дискурсами на професійну тематику. Формування іншомовної комунікативної компетенції, зокрема її компонентів – лінгвістичного, соціолінгвістичного, соціокультурного, дискурсивного, стратегічного і соціального – є однією з цілей навчання іноземній мові у вищій школі. Аналіз низки сучасних досліджень [4; 5; 6 та ін.] свідчить, що спрямування навчального процесу на формування іншомовної комунікативної компетенції не є виключно європейською тенденцією, а характеризує загальноприйнятий в усьому світі підхід до викладання іноземних мов. Зокрема, рекомендації NCLRC (The National Capital Language Resource Center) полягають у тому, що викладання мови має ґрунтуватися на ідеї формування здатності використовувати мову відповідно до комунікативних цілей і розглядати комунікативну компетенцію як суму чотирьох її складових: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної та стратегічної компетенцій [4, 26]. Тому реалізація освітньо-професійних програм у вищій школі повинна забезпечуватися інформаційно-освітнім середовищем, що містить комплекс інформаційних освітніх ресурсів та сукупність засобів інформаційних і комунікативних технологій.

Виклад основного матеріалу. У контексті зростаючої інформатизації суспільства виникає потреба у підвищенні інформаційно-комунікативної компетенції випускників вищих навчальних закладів. Системно-діяльнісний і компетентнісний підходи до навчання як методологічне підґрунтя державних галузевих стандартів вищої освіти передбачає широке використання інформаційно-комунікативних технологій, мовних комп'ютерних програм, які дозволяють здійснювати самостійну аудиторну та

позааудиторну діяльність з отримання та засвоєння знань, формування навичок і розвитку умінь з іноземної мови. Необхідність безперервно вчитися, шукати нові механізми накопичення знань і набуття умінь зумовлює використання інформаційно-комунікативних технологій у процесі навчання. Робота з інтерактивною дошкою, використання можливостей мультимедійних навчальних засобів стають невід'ємною складовою процесу вивчення іноземної мови.

Інформаційно-комунікативні технології дозволяють здійснити принципово новий підхід до професійної підготовки студентів, створити справжнє мовне середовище, що сприяє виникненню природної потреби в спілкуванні іноземною мовою а отже, – потреби у вивченні іноземних мов та формуванні іншомовної комунікативної компетенції. Потужний освітній потенціал інформаційно-комунікативних технологій, який може застосовуватися в навчанні іноземній мові, визначає актуальність інноваційних процесів її викладання у вищій школі.

Новий інформаційний етап розвитку сучасного суспільства, який характеризується активним впровадженням інформаційно-комунікативних технологій у різні галузі життєдіяльності та виробництва вимагає нового підходу до навчання й організації освітнього процесу. Застосування комп'ютера, мультимедійних програм та інформації з всесвітньої мережі Інтернет поступово переходить у набір стандартних засобів навчання іноземної мови. Володіння інформаційно-комунікативними технологіями і застосування їх у професійній діяльності стало нормою для фахівця практично будь-якого профілю. Впровадження нових інформаційно-комунікативних технологій в педагогічний процес вищої школи є сьогодні проблемою, важливістю якої визначається необхідністю підготовки компетентних фахівців, здатних реалізовувати вимоги сучасного суспільства та потреби виробництва.

Застосування інформаційно-комунікативних технологій здійснюється за двома основними напрямками: перший – дистанційне навчання; другий – інтеграція інформаційно-комунікативних технологій в очну форму навчання як засобу, що підвищує ефективність навчального процесу через: 1) відбір змісту професійного навчання, адекватного поставленим цілям; 2) уведення відібраного змісту в навчальний процес; 3) контроль навченості на різних етапах навчального процесу; 4) варіативність

МОВНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

організаційних форм навчання; 5) оволодіння новими способами учіння [3, 31].

Інформатизація освіти, включаючи мовну освіту, є одним з пріоритетних напрямів сучасної методики навчання іноземним мовам у вищій школі. Нові інформаційно-комунікаційні технології здатні значно збагатити мовну і культурну практику студентів, а також інтенсифікувати процес навчання іноземній мові і культурі. Можливості інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема, мультимедійних програмних засобів у навчанні іноземним мовам необмежені. Вони з успіхом можуть бути використані для презентації, тренування і контролю мовних одиниць будь-якого рівня, введення і закріплення граматичних структур, при навчанні читання, письму, аудіюванню, а також для розвитку вмінь усного мовлення. Використовуючи комп'ютер, викладач може давати індивідуальне завдання кожному студентові, організувати роботу в парах, видавати завдання цілій групі, що дозволяє реалізувати на практиці проблемно-пошукові методи, а також відпрацьовувати прийоми само- і взаємонавчання. При цьому, мультимедійні програми виступають одним із засобів, на основі якого можна формувати компоненти іншомовної комунікативної компетенції студентів.

Слід зазначити, що нині існує значна наукова база, яка дозволяє розглядати питання формування іншомовної комунікативної компетенції студентів на основі мультимедійних програм. Аналіз низки досліджень показав, що за останні роки вчені приділяли значну увагу таким важливим проблемам, як розробці теоретичних основ використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті (І. Роберт, А. Єршов, М. Жалдак, Ю. Рамський та ін.), зокрема мовній (Н. Бідюк, Г. Китайгородська, Н. Микитенко, Л. Морська, Е. Полат, П. Сисоєв та ін.); виокремлення компонентного складу іншомовної комунікативної компетенції (І. Бім, В. Сафонова, М. Canale, M. Swain, Ek van., L. Bachman, A. Palmer та ін.); методики навчання іноземним мовам на основі інформаційно-комунікаційних технологій (Л. Артеменко, Т. Гусак, І. Ключковська, Н. Соловйова, D. Gonzalez, R.P. Clark, D. Pignetti та ін.); обґрунтуванню критеріїв оцінювання рівня сформованості іншомовної комунікативної компетенції (Л. Банкевич, І Бім, В. Сафонова, О. Самарова, L. Bachman, J. Harmer, D. Lussier, K. Morrow, J. Oller, N. Underhill, D. Wall, C. Weir, M. Zeidner та ін.). Проте, незважаючи на численні праці, присвячені проблемі формування іншомовної комунікативної компетенції студентів, залишаються нерозв'язаними суперечності між

дидактичним потенціалом засобів інформаційно-комунікаційних технологій і недостатньою розробленістю відповідної методики реалізації цього потенціалу при навчанні іноземній мові у вищому навчальному закладі.

Концепція комунікативного навчання, що визначає стратегію підходу до викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі, будується на визнанні того факту, що успішна комунікація вимагає вивчення мови через "заглиблення у культуру". Зазначене дозволяє зробити висновок про те, що проблема формування іншомовної комунікативної компетентності студентів є актуальною для педагогічної теорії і практики. Не викликає заперечень, що процес оволодіння іноземною мовою поза межами країни, мова якої вивчається, та без безпосередніх контактів з його носіями буде ефективним, якщо він набуде усі можливі характеристики природного процесу оволодіння мовою і максимально наблизиться за своїми основними параметрами до умов керованого оволодіння мовою в природній мовній ситуації. У вищій школі подібні умови можливо відтворити на заняттях з дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням", організованої з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, а також завдяки зміні стилю роботи викладача та студентів, підходів, принципів і методик навчання іноземної мови.

Реальний стан іншомовної комунікативної компетенції студентів в умовах професійно-зорієнтованого навчання виявив психолого-педагогічну та навчально-методичну невідповідність традиційних методів, організаційних форм і засобів навчання особливим вимогам, які ставляться до викладання іноземної мови у вищій школі. Аналіз теорії і практики формування іншомовної комунікативної компетенції студентів в умовах вивчення іноземної мови засвідчив наявність низки суперечностей щодо таких чинників: а) можливості вивчення іноземної мови на тлі недостатньої розробленості методики формування іншомовної комунікативної компетенції студентів; б) домінування традиційних методів викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах без урахування методу порівняння вітчизняних і зарубіжних професійних (виробничих) реалій; в) доступ до джерел автентичних матеріалів, що містяться у періодичній пресі, Інтернеті, з одного боку, та відсутність методик, комплексів вправ і завдань, що сприяють освоєнню, переробці та інтерпретації отриманої соціокультурної інформації на основі мультимедійних програм, – з іншого.

Сучасні методики формування іншомовної

МОВНІ МУЛЬТИМЕДІЙНІ ПРОГРАМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ

комунікативної компетенції студентів ґрунтуються на універсальному педагогічному методі порівняння (компарації) та використання автентичних текстів, що дозволяє здійснювати “діалог культур” й ознайомитися з міжкультурними реаліями, що мають важливе значення для студентів [2]. Основною метою навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі є формування іноземної комунікативної компетенції, а саме: певного рівня володіння мовними, мовленнєвими, соціокультурними і професійними знаннями, вміннями і навичками, що дозволяє студентам комунікативно прийнятно і доцільно варіювати своєю мовленнєвою поведінкою залежно від чинників спілкування, створюючи підґрунтя для комунікативного бікультурного і професійного розвитку.

Важливим засобом оволодіння іноземною комунікативною компетенцією є різноманітні вправи. Для вирішення багатьох навчальних завдань важливо використовувати комплекси вправ, які здатні змоделювати в освітній практиці складний, системний процес формування іноземної комунікативної компетенції студентів: від формування базових знань, вдосконалення умінь і особистого досвіду комунікативної діяльності до високого рівня професійної іноземної комунікативної компетенції. Ефективною формою виконання тренувальних вправ вважаємо форму роботи із застосуванням інтерактивної дошки. Комплекс мультимедійних тренувальних вправ для інтерактивної дошки має бути адаптований до конкретного етапу навчання іноземної мови за професійним спрямуванням. Практика свідчить, що навчальні мультимедійні програми (наприклад, English Discoveries, Dynamic English, English Express та ін.), мультимедійні завдання і тренувальні вправи дозволяють успішно розвивати іноземну комунікативну компетенцію студентів.

З’ясовано, що формування іноземної комунікативної компетенції студентів на основі мовних мультимедійних програм буде успішним при використанні методики, в якій дотримані такі основні аспекти:

- враховуються дидактичні властивості і методичні функції мовних мультимедійних програм: мультимедійність, інтерактивність, зворотний зв’язок, універсальність, багаторівневість навчальних мовних матеріалів, автономність;

- впроваджуються певні організаційно-методичні умови формування іноземної комунікативної компетенції на основі мовних мультимедійних програм: 1) урахування цілей

навчання, закономірностей формування іноземної комунікативної компетенції, умов набуття знань, формування мовних навичок, вдосконалення мовних умінь і здібностей студентів; 2) методична коректність мультимедійних дидактичних матеріалів; 3) наявність чітко прописаного алгоритму навчальних дій суб’єктів освітньо-професійної діяльності; 4) визначення психологічної операційної готовності викладачів і студентів до використання мовних мультимедійних програм в освітній діяльності; 5) економічна виправданість розробки і застосування мовних мультимедійних програм;

- дотримується алгоритм використання мовних мультимедійних програм, який містить такі послідовні кроки: 1) визначення мети навчання; 2) відбір і структуризація змісту; 3) використання індивідуальних завдань відповідно рівня навченості; 4) відбір використовуваних комп’ютерних, інформаційних, мультимедійних засобів навчання; 5) розробка тренувальних вправ, тестів, завдань для контролю засвоєння змісту навчальної дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням”; 6) розробка структури планування і методики проведення навчальних занять; 7) визначення сукупності способів і прийомів організації навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Висновок. Отже, іноземна комунікативна компетенція студента розглядається як складне, інтегральне особистісне утворення, що уможливорює його здатність комунікувати у процесі іноземного фахово зорієнтованого спілкування, а також створювати й управляти дискурсами на професійну тематику. Сутність іноземної комунікативної компетенції студента розкривається у певному рівні володіння ним іноземною мовою, мовленням, соціокультурними та професійними знаннями, вміннями і навичками, що дають можливість доцільно варіювати мовленнєву поведінку залежно від функціонального чинника іноземного спілкування. Необмежними є можливості мультимедійних програмних засобів у формуванні іноземної комунікативної компетенції студентів, які з успіхом можуть бути використані для презентації, тренування і контролю мовних одиниць будь-якого рівня, а також для введення і закріплення граматичних структур, при навчанні читанню, письму, аудіюванню, розвитку вмінь усного мовлення на професійну тематику.

1. Васюченко П.В. Феномен компетентісно орієнтованого підходу до підготовки фахівців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://>

ТЕКСТ – ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnads/2009_2/09vrvppf.pdf.

2. Гальскова П.Я. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика: учеб. пособие [для студентов] / Н.Д. Гальскова, Н.И. Гез. – 3-е изд., стер. – М.: Akademia, 2006. – 333 с.

3. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: навч. посібник [для студ. пед. ВНЗ] / Роман Семенович Гуревич. – Вінниця: Планер, 2005. – 366 с.

4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

5. Canale M. From communicative competence to communicative language pedagogy // In J.C. Richards & R.W.Schmidt (eds), *Language and Communication*. – London & New York: Longman, 1983. – P. 2 – 27.

6. Bachman L.F. *Fundamental Considerations in Language Testing*. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – 321 p.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2015

УДК 811.378

Оксана Кравчук, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови
Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

ТЕКСТ – ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ФІЛОЛОГА

У статті представлено короткий опис використання прецедентних текстів на заняттях із сучасної української літературної мови. Обґрунтовано застосування таких текстів як засобів формування мовнокомунікативної компетентності вчителя-філолога.

Ключові слова: текст, лінгвістичний аналіз тексту, прецедентний текст, компетентність.

Літ. 7.

Оксана Кравчук, кандидат педагогических наук, доцент кафедры украинского языка
Луганского национального университета имени Тараса Шевченко

ТЕКСТ – СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ ЛИНГВОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧИТЕЛЯ-ФИЛОЛОГА

В статье представлено короткое описание использования прецедентных текстов на занятиях современного украинского литературного языка. Обосновано применение таких текстов как средств формирования лингвокоммуникативной компетентности учителя-филолога.

Ключевые слова: текст, лингвистический анализ текста, прецедентный текст, компетентность.

Oksana Kravchuk, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the Ukrainian Language Department
Luhansk Taras Shevchenko National University

TEXT AS THE WAY TO FORM LANGUAGE AND COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A LANGUAGE TEACHER

The publication contains a brief description of using precedent texts at the lessons of Modern Standard Ukrainian. The usage of such text as the way to form language and communicative competence of a language teacher was proved.

Keywords: text, linguistic analysis of text, precedent texts, competence.

Постановка проблеми. Пріоритетним завданням сучасного освітнього процесу є виховання всебічно розвиненої компетентної особистості, яка бездоганно володіє словом, уміє правильно висловлювати свої думки. Компетентний, за тлумачним словником, – це той, “який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий” [6, 250].

Орієнтація навчання української мови на розвиток умінь спілкуватися вимагає опори на

текст, що стає повноправним об’єктом дослідження як максимально інформативна одиниця мовлення, яка інтегрує значення всіх мовних засобів. Незаперечним є те, що текст – ефективний засіб навчання мови, тому розроблення шляхів його аналізу актуальне для лінгводидактики.

На сучасному етапі посилена увага до тексту пов’язана з входженням України до європейського освітнього простору, зі зміною цільових акцентів навчання мови, що відбито в Законі про вищу